ՔՍԱՆՆԵՒՕԹՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2181— ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ—26—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—Ն. Տ.—8—ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ—1878

ՊԱՅ[illegible]

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համր. 8 Մէճ.
» » Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 4 Մէճ.
» » Գաւառաց » 5 Մէճ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրոյ ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Սանըքճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 26 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անցեալ շաբթու քանի մը գիշեր կայսերական պալատը նախարարաց խորհուրդներ եղան, բայց խորհրդակցութիւնները խիստ գաղտնի կը պահուին, և տակաւին չգիտցուիր թէ ինչ որոշում տուած են։ Շաբաթ օրը Թէրճիւմանը Հագիգեթ լրագիրը կը ծանուցանէր թէ յիշեալ խորհրդոց որոշմամբ Եւրոպական մեծ տէրութեանց քով գտնուող Օսմանեան դեսպաններուն հեռագիր մը քաշուեր է, որոյ պատճէնը կը հրատարակէր։ Այն հեռագիրը կըսէր թէ Պոսնայէն վերադարձող Ֆէրիգ Հաֆըզ փաշային և Օսմանեան քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարաց մատուցած տեղեկագրերուն, ինչպէս նաև ժողովրդական պատուիրակաց հեռագրերուն խօսքին նայելով, Աւստրիական զօրքը Սէրայեվօյի ու Պանիալուքայի քաղաքներուն աւարի առեր և հրոյ ճարակ ըրեր է։ կանայք և մանկունք սպաննուեր են։ Քաղաքաց և գիւղօրէից մէջ տուներ և խանութներ աւարառութեան ենթակայ եղեր, խեղճ հովիւներ ու գիւղացիներ սպաննուեր և բռնութիւնք 'ի գործ դրուեր են։ Հիւանդանոցներէն Օսմանեան հիւանդք դուրս ձըգուեր են, և ըսուեր է թէ "մարդիկ (այսինքն Աւստրիացիք) և գազանք (այն է Թուրք) 'ի միասին չեն կրնար բնակիլ։" Այս ամեն թշնամանք և բռնութիւնք իսլամաց վրայ 'ի գործ կը դրուին եղեր. ուստի և Աւստրիացւոց գրաւած տեղերն իսլամք կը կարծէին թէ զիրենք բնաջինջ պիտի ընեն, և բնաւ չէին կրնար վստահիլ Աւստրիական իշխանութեանց։ Բ. Դուռը կը հրաւիրէր Օսմանեան դեսպաններն, որ այս բռնութեանց վրայ տէրութեանց ուշադրութիւնն հրաւիրեն, քանզի Աւստրիոյ Եւրոպայէն ստացած պաշտօնը Պոսնայի մէջ խաղաղարարութիւն էր, սակայն խաղաղութիւնն երբէք այնչափ վրդոված չէր, քան թէ Աւստրիական զօրաց գրաւումէն 'ի վեր։ Աւստրիոյ հետ դաշնադրութիւն չը կնքուեցաւ։ Պոսնիոյ և Հէրսէքի ապստամբութեան երկարաձգումը Քրիստոնէից և Սլավաց միջա անհընազանդ վիճակի մէջ գտնուելէն ծագած էր. սակայն Աւստրիա մի միայն իսլամաց վրայ ջարդ և բռնութիւն 'ի գործ կը դնէ՝ որպէս թէ զանոնք զսպելու համար՝ հակառակ Եւրոպայէն ստացած պաշտօնին։ Բ. Դուռը կը պատուիրէր Օսմանեան դեսպանաց, որպէս զի Աւստրիոյ կառավարութեան քով ազդու ընթացք մը բռնելով՝ յիշեալ վիճակին վերջ տալու առաջարկութիւն ընեն մեծ տէրութեանց։ Վիէննայի Օսմանեան դեսպանին զրկուած հեռագրին մէջ այս համառօտն ևս յաւելցած էր թէ մինչև որ մեծ տէրութեանց միջնորդութեամբ Աւստրիոյ և Բ. Դրան միջև առ կախ մնացած խնդրոց վերջ տըրուի, Աւստրիա պէտք է իւր զօրաց շարժումը դադրեցնէ, և սպանութեանց՝ ինչպէս նաև աւարառութեանց վերջ տայ. քանզի եթէ այս ընթացքին մէջ յարատևէ, տէրութեան և ժողովրդոց իրաւունքն ոտնակոխ ըրած կըլլայ։

Այս յայտարարութիւնն ազդու վերջնագրի մը կը նմանէր, և հըրատարակութիւնը բնականաբար մայրաքաղաքիս դեսպանական շրջանակներուն իրարանցում պիտի պատճառէր։ Բայց երէկուան Վագըթ լրագիրը կը յայտարարէ պաշտօնապէս թէ այս հեռագիրը բոլորովին անհիմն է, և Բ. Դուռն այսպիսի բողոք մը ղրկած չէ Եւրոպական մեծ տէրութեանց կամ Վիէննայի արքունեաց։ Այսու ամենայնիւ Պոսնիոյ վիճակը, թէ և խաղաղարարութեան գործն յառաջ կընթանայ, գոհացուցիչ ըլլալէ հեռի է, և Աւստրիական գրաւումը խիստ արիւնուշտ եղաւ, որոյ մէջ Աւստրիացիք իսկ ոչ նուազ կորուստ տուին։

Մօսթարի մէջ Լիվա Սիւլէյման փաշան 2600 զօրօք քաղաքն Աւստրիացւոց յանձնեց. բայց այս վերջիններն արդէն ճանապարհին հարիւրի չափ զինուոր կորուսած էին՝ ապըստամբաց դէմ պատերազմելով. քան զինուորք ալ քաղաքը մտնելու ժամանակ փողոցներուն մէջ զարնուեցան. չորս խումբ զօրք ապստամբաց պարպած փոքր բերդերը գրաւելու գնացած ժամանակ ջարդուեցան։ Մօսթարի բնակչաց զէնքերն առնուեցան, և զօրաց վրայ կրակ ընող մարդիկը ձերբակալեցան, որոցմէ տասներեքը մահուան դատապարտեցան։ Լեռները գտնուող ապստամբք՝ այս մահուան պատիժները լսելով՝ երդուեր են մինչև յմահ մարտնչիլ Աւստրիական զօրաց դէմ։ Թէօտօրօվիչ զօրավարն, որ աւելի դահճի (սալօն) քան թէ պատերազմի մարդ մ'է, Նաչքօյի վրայ քալած ժամանակ Ջալումի կրճին մէջ երեք հազար մարդ կորոյս։ Մինչև ցարդ Պոսնիոյ և Հէրսէքի մէջ Աւստրիացւոց ըրած կորուստն երեսուն հազարէն աւելի է, և ասկէց կրնայ հասկցուիլ զինուորականաց զայրոյթն և Հունգարացւոց տխրութիւնը։ Իսլամ ապստամբք իրենց ընտանիքը մեծ մասամբ Գարատաղ և Օսմանեան հողը ղրկած են, այնպէս որ իրենք ազատ կը մընան դիմադրութիւնը շարունակելու։ Պոսնիացի և Հէրսէքցի Օսմանեան կանոնաւոր զօրաց մեծ մասն ապըստամբաց մէջ են. այս զինուորներն Աւստրիացւոց ձեռք [illegible] ինկած ժամանակ հրացանի կը բռնուին, և իրենց սպայները Վիէննա կը ղրկուին դատուելու համար։ Այս սպայից թիւն հարիւրի կը հասնէր միայն Հէրսէքի մէջ։

Աւստրիացւոց պաշտօնական լուրերը կը ծանուցանեն թէ Պոսնիոյ մէջ Բօկալթէցա քաղաքն ապստամբաց ձեռքէն առնուեր է, թէ 3րդ և 4րդ զօրաբանակաց յառաջապահները Տօլնի և Թուզլա գրաւեր և Պինչքէի անկման վրայ շրջակայք անձնատուր եղեր են։ Լիվնօ և Ջվօրնիկն 'ի բաց առեալ, Աւստրիացիք կը կարծէին թէ Պոսնիան խաղաղեցուցած են, և թէ մինչև Նոյեմբերի վերջը մինչև Նովի-Պազարի սահմանը կատարեալ կերպիւ խաղաղած պիտի ըլլայ։

* * *

Անցեալ շաբթու գումարուած նախարարական խորհուրդներուն մէջ, Անգլիոյ կողմէն ներկայացած փոքր Ասիոյ բարենորոգմանց ծրագրին վըրայ ևս վիճաբանութիւն եղաւ։ Այս ծրագիրը մինչև ցարդ չէր գիտցուեր. բայց Թար Տիւ Պօսֆօր կըսէ թէ եօթանասուն յօդուածէ կը բաղկանայ, և գլխաւոր տրամադրութիւններն ասոնք են. Տրոց եղանակն հիմնապէս պիտի փոխուի. տասանորդը պիտի վերնայ և կալուածոց տուրք պիտի դրուի։ Ելմտական գործոց մէջ Անգլիացի պաշտօնատարք պիտի գործածուին։ Անգլիացի սպայից հսկողութեան ներքև՝ տեղական ոստիկանութեան զօրք պիտի կազմուի։ փոքր Ասիոյ ամեն գաւառաց մէջ Անգլիական վճռաբեկ ատեաններ պիտի հաստատուին։ Ընդհանուր Անգլիացի վերատեսուչ մը պիտի նստի կեդրոնական գաւառաց միոյն մէջ՝ ընդարձակ իրաւասութեամբ, որոյ խորհրդակցութեամբ պիտի գործադրին ամեն անօրէնութիւնք։ Այս ընդհանուր վերատեսուչը միւս գաւառաց մէջ հիւպատոսներ և գործակատարներ պիտի ունենայ, որք տեղական վարչութեանց վրայ հսկողութեան իրաւունք պիտի գործադրեն։ Սոյն բարենորոգումները Բ. Դրան կողմէն շատ մ'առարկութեանց ենթակայ եղած են, մանաւանդ ընդհանուր վերատեսչին և Անգլիացի պաշտօնատարաց հսկողութեան վերաբերեալ մասերը մերժուած են։ Կ. Պօլսոյ և Լոնտրայի մէջ այս նկատմամբ բանակցութիւն կըլլայ, և կը յուսացուի որ կրնայ համաձայնութիւն գոյանալ. թէ և Թայմզ լրագիրը կըսէ թէ վեհ. Սուլթանը չուզելով Հնդկական իշխանի մը կարգ իջնել, իւր վեհապետական իրաւանց դպչող կէտերուն հաւանութիւն տալ չուզեր։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սիմլա 4 հոկտ.

Բաւական ջերմ թշնամութեան զգացում կը տեսնուի Աֆղանստան մտնելու կրճին հրամայող Քիվլէրցւոց և Աֆղանըստանի էմիրին միջև։

Անգլիացիք բազում ռազմամթերք կը գումարեն 'ի Փօշաթ։ Կը հաւաստեն թէ անգղիական զօրքն արդէն սկսած է Բէչավուրէն Եանրատ յառաջանալ, Ալիմէսճիտի վրայ յարձակելու յայտնի նպատակաւ։

Շիր Ալի իւր զօրքերն այս վերջին կէտին վրայ և Գանտահար գումարած է, ուստից Կուէթթայի կ'սպառնայ։

Լոնտրա 5 հոկտ.

Լորտ Սալիզպըրի, որ Տիէբ կը գտնուէր, այս առտու Լոնտրա եկաւ նախարարաց խորհրդին ներկայ գտնուելու, որ Աֆղանստանի խնդիրը պիտի քննէ։

Վիէննա 5 հոկտ.

Կ. Պօլսոյ դեսպանատան խորհրդական Պարոն Հէյմէրլէ Սերպիոյ արքունեաց քով Աւստրիոյ դեսպան նշանակուած է։

Փարիզ 5 հոկտ.

Տէպա լրագիրը Միտհատ փաշային մէկ նամակը կը հրատարակէ, որով Ն. Բարձրութիւնը բացարձակապէս սուտ կը հանէ իւր կարծիք յայտնած ըլլալը թէ Դուռը պէտք է Կիրիտն Յունաստանի տայ։

Կալկաթա 5 հոկտ.

Աֆղանստանի էմիրն հետևակազօր և թնդանօթներ ղրկեց Ջամրուտի կողմն, ուր անգլիական զօրքը կը գտնուի։ Հաւանական է որ Անգլիացիք Գանտահարի վրայ քալեն։

Բելգրատ 5 հոկտ.

Կը հաստատեն թէ կայսրն հրաման ըրեր է որ Սև ծովու Ռուսական նաւահանգիստներն ապազինին (պաշարողական վիճակի մէջ դրուին)։

Բեշթա 5 հոկտ.

Հունգարական նախարարաց խորհրդոյ նախագահ Պ. Թիցա՝ Պոսնիոյ նկատմամբ գումարեալ վերջին Միթինկինչոււմն իրեն ներկայացնող պատգամաւորութեան պատասխանելով հետևեալ խօսքերն ըսաւ.

« Այդ խնդրագիրը ժողովրդական գումարումէ մ'ելած կը նկատեմ և ոչ Բէշթայի քաղաքացիներէն, որք որ և է պաշտօն մը չեն յանձնած ձեզ։ Ժամանակը կը մօտենայ ուր հնար պիտի ըլլայ ինձ ձեռնհաս ժողովի մը մէջ պատասխանել այդ խնդրոյն։ Սակայն ըստ որում Միթինկին մէջ ըսուած է թէ կառավարութիւնը Սլավաց շահուն համար կը գործէ, կաղաչեմ պատուարժան պատգամաւորութեանդ որ Բէշթայի և ուրիշ Սլավ երկիրներու լրագրերը կարդաք և այնպէս դատողութիւն ընէք։ »

Վիէննա 5 հոկտ.

Ելեւմտից նախարար Պ. Տէփէ հրաժարականն ընդունուեցաւ։

Սոյց կերևի որ կայսրը Թիցայի նախարարութեան հրաժարականը պիտի ընդունի։

Կայսրն Հունգարիա գնաց։ Անտրաշի կոմսն ալ 'ի մօտոյ Վիէննայէն մեկնելու դիտաւորութիւն ունի։

Վիէննա 5 հոկտ.

Վիշկրատ գրաւեցաւ առանց կռուի : Ապստամբք իրենց բանակետղէն ու պատնէշներէն մեկնեցան բազմաթիւ թնդանօթ և բաղում ռազմամթերք թողլով : Քօրացա ալ առանց ընդդիմութեան գրաւեցաւ : Քօշնիցա վաղը պիտի գրաւի : Ապստամբք Ֆօյչայէն ալ մեկնեցան : Այս կերպիւ Պոսնիոյ ապստամբութիւնը կատարելապէս վերջացած է, և բոլոր երկիրը մեր ձեռքն անցած :

Կայսեր տօնը մեծ հանդիսիւ կատարեցաւ Մոսթարի, Սթօլացի, Թուզլայի, Թրէպինյի, Լիվնօի և այլ քաղաքաց մէջ : Ամեն կրօնական հասարակութեանց պատգամաւորութիւններն ներկայ էին հանդիսին :

Հանեա 6 հոկտ.

Կայսերական տեսչին անդուլ ջանից շնորհիւ կղզւոյն խաղաղացման գործը շուտ յառաջ կերթայ : Իսլամ բնականերն՝ որք առժամանակեայ կերպիւ քաղաքներն ու՞բերդերն ապաստանած էին, իրենց գեղերը կը վերադառնան ձիթապտուղ քաղելու համար :

Անդորրութիւնը կը շարունակէ բոլոր կղզւոյն մէջ :

Այս տասօրս հասած հեռագիրք

Պէլկրատ 6 հոկտ.

Պ. Րիսթիչ Սերվիոյ դեսպան պիտի անուանի 'ի Կ. Պոլիս :

Սիմլա 7 հոկտ.

Պաշտօնական ծանուցում մը սուտ կը հանէ տեղական լրագրաց հրատարակած այն լուրը թէ անգղիացիք Ալի Մէսճիտի ամուր քաղաքն առեր են :

Սիմլա 7 հոկտ.

Անգղիացիք մեծ փութով յառաջ կը տանին իրենց զինուորական պատրաստութիւններն և դիրքեր կը բռնեն :

Աֆղան զօրքերը դէպի Քուրումի ձորը կը քալեն, զոր գրաւելու միտք ունին : Էմիրն Աֆղան ցեղերուն գլուխներն 'ի խորհուրդ գումարեց :

Վիէննա 7 հոկտ.

Աղէքսանդր Գարաթէոտորի փաշան վաղը Վիէննայէն պիտի մեկնի 'ի Կ. Պոլիս :

Կայսրն Աւստրիական նախարարութեան հրաժարականն ընդունեց :

Լոնտրա 7 հոկտ.

Օսմ. Քօնս.		11 3/16
փոխ.	1865	15 1/2
»	1869	14 3/8
»	1871	52 3/8
»	1872	20 1/4
»	1873	12 3/8
»	Եգիպտ.	74 3/8
Անգղ. Քօնս.		94 11/16

Փարիզ 7 հոկտ.

Օսմ. Քօնս. 11,30

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Արտաքին գործոց պաշտօնատան արտաքին թղթակցութեան դիւանին գլուխ Ֆէրիտուն պէյ Բէշիկթայի Օսմանեան հիւպատոս անուանեցաւ.

Ցիշեալ դիւանին երկրորդ գլուխ Նասում էֆէնտին առաջին գլուխ անուանեցաւ :

Երէկ իրիկուն դարձեալ արտաքոյ կարգի ժողով մ'եղաւ Եըլտըզի պալատն ընդ նախագահութեամբ վեհ. Սուլթանին :

Կըսուի թէ Պոսնիոյ և Հէրսէքի խնդրոյն վրայ խորհուեր է :

Երէկուան Թուրք լրագիրք հետեւեալ պաշտօնական յայտարարութիւնը կը հրատարակեն .

« Կայսերական կառավարութիւնը պատերազմին ծախուց հանելու համար հանած առժամանակեայ թղթադրամը բոլորովին վերցնելու նպատակաւ որոշեց մաքսատանց հասոյթէն 50000 լիրայի ամսական գումար մը յատկացնել : Այսր համար յատուկ յանձնաժողով մ'անուանեց առեւտրական գործոց նախարար Վըսեմ. Զամիչ Յօհաննէս էֆէնտիի նախագահութեամբ, որոյ պաշտօնը պիտի ըլլայ ամեն ամիս 50000 լիրայի թղթադրամ գնել և հրապարակաւ այրել :

« Սոյն որոշում մը կայսերական հրամանաւ վաւերանալով, յանձնաժողովն իւր պաշտօնը վարել սկսաւ :

« Կայսերական կառավարութիւնը մտադիր է վերոյիշեալ գումարն աւելցնել, և այս որոշումն ընելուն պէս պիտի փութայ հասարակութեան ծանուցանել :

« Յանձնաժողովն հետեւեալ կերպիւ կազմուած է .

« Դեր—նախագահ Պ. Ֆօսթէր, տնօրէն Օսմ. կայսերական Պանքային,

« Անդամք, Պ. Լըպէ, Պ. Զարիֆի, Հաճի Ահմէտ էֆէնտի, Շէրիֆ Ալի էֆէնտի, Մաքսուտեան Սիմօն պէյ, Ալլահվէրտեան Յօհաննէս էֆէնտի, Տավիչօն էֆէնտի, Շայեճզատէ, Շիշմանօղլու Եուվան էֆէնտի » :

Մայրաքաղաքիս լրագրերէն մին 'ի լոյս ծանուցեր էր թէ Ալպանիական միութեան յարեալ Արնաւուտներն Շքօտրայի մէջ գտնուած բոլոր Օսմանեան պաշտօնատարները ջարդեր են :

Վագըթ կը ծանուցանէ թէ Բ. Դուռն այսպիսի լուր մ'առած չէ :

Բարձր. Միտհաթ փաշային և Ղալի Ահմէտ Մուխթար փաշային ընտանիքները չորսթ օրը Ֆէվայիտ շոգենաւով Կիրիտ գնացին :

Բումէլիի Ռուսական զօրաց հրամանատար Թօթլէպէն զօրապետն, որ Լոպանօֆ իշխանին հետ Լիվատիա գնացած էր, Ադրիանուպօլիս վերադարձաւ Պուրկազի ճանբով, և մեծ պատուով ընդունուեցաւ : Քաղաքին բոլոր երեւելիները, Միւֆթին և այլ կրօնական հասարակութեանց գլուխները մինչև կայարանը դիմաւորութեան գնացին :

Զրոյց կը պտըտի Ադրիանուպօլսոյ մէջ թէ Ռուսաց բանակակեդրոնը քիչ օրէն Գըզանլըգ պիտի փոխադրի :

Զօրլուէն լուր կուտան թէ Ռուսաց Սքօպէլէֆ զօրապետն ուրբաթ օրը Զօրլուէն Լիւլէ Պուրկազ գնացեր է Օսմանեան իշխանութիւններն հոն վերահաստատելու, ուր քաղաքին Ռուս հրամանատարն ասկէ առաջ չէր ընդունած զանոնք :

Ռուսք Փէչանն ալ պարպելով Թուրքաց յանձներ են :

Անգղիոյ Թագուհին արտեւստական Թանկագին նիւթ մ'ընծայ ղրկեց Բ. Դրան արտաքին գործոց ընդհանուր քարտուղար Համամճեան Վսեմ. Սարգիս էֆէնտիին :

Վագըթ լրագիրը կըսէ թէ Շիրքէթի-Խայրիէի ընկերութիւնն արքունի նաւարանին մեծագումար պարտք ունենալով, ծովային գործոց նախարարութիւնն յիշեալ ընկերութեան ութ շոգենաւներուն վրայ արգելք (սէքուէսթրօ) դրեր է :

Պանտըրմայի կողմերը Չէրքէզաց ապստամբութիւններէն ապահովութիւն բնաւ մնացած չըլլալով, կայսերական կառավարութիւնն երեք գումարտակ զօրք ղրկեց 'ի Պանտըրմա :

Շաբաթ գիշեր ժամ իննին միջոցները Պէօյիւք-Չէքմէճէի առջև երկու Անգղիական շոգենաւ, մին Լիվանիան անուն, որ Լիվէրբուլէն կուգար վաճառքով լի, և միւսը Ջօէ, որ Կ. Պոլսէն զօրք կը տանէր Յիզմիր, իրարու զարնուելով, առաջինն անմիջապէս ընկղմեցաւ, վերջինն ալ ծանրապէս վնասեցաւ : Լիվանիանի մէջ գտնուած բոլոր մարդիկը միւս շոգենաւն անցնելով ազատեցան . բայց իրենց բոլոր դոյքը կորուսին :

Վերջին օրերս Նարօլիէն ու Սիկիլիայէն քանի մ'առագաստանաւեր եկան ածուխ բերելով : Կըսուի թէ, յիշեալ ածուխը մինչև Կ. Պոլիս մեկ ղրշ թղթադրամի ապրանք եղեր է տերոջը : Այս պատճառաւ կը յուսացուի որ եթէ գալը շարունակէ, ածուխին գինը կրնայ իջնել :

Կիրակիէն երկուշաբթի լուսնալու գիշերը ժամը 4 ին միջոցները Կասըմ Փաշա հրդեհ ծագելով տասնի չափ մեծ տուներ այրեցան, որոց մէջ է նաև Մահմուտ Նէտիմ փաշային ապարանքը :

Քիչ մ'ետքը Բէրա Լինարաի փողոցը հրդեհ պատահելով տուն մ'այրեցաւ :

Շիրքէթի Խայրիէի 17 թիւ շոգենաւը կիրակի օրը Վոսփորէն իջած ժամանակ Բումէլի Հիսարի առջև հաց բեռցած մաւոնայի մը զարնուելով ընկղմեց : Մէջը գտնուող զինուոր մը և երկու նաւաստիներէն մին աղատեցան, բայց միւսը ծովակուր եղաւ :

Ուրբաթ օրը Մաճարի Թաղը գինետան մը մէջ չորս քիւրդ ջըրանկիրք Հայու մը հետ կռիւ ընելով, Հայը քիւրդերէն մին զարկաւ սպաննեց և երեքը վիրաւորեց, յետոյ փախաւ . բայց ոստիկանութիւնը ետևէն իյնալով բռնեց :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

25 սեպտ. երկուշաբթի իրիկուն		11,19
26 սեպտ. երեքշաբթի առաւօտ բացուեցաւ		12, 5
կէս օրին		12, 1
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	41
Թղթադրամ	Լիր.	329

ԸՆԹԱՑԻՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Կ. Պոլիս 25 Սեպտեմբեր

Սոսիէթէ Ժէնէրալի բաժ.		Անգղ. Լիր.	3,35
» փոխանակութեան		»	3,15
Կ. Պոլսոյ Պանքային		»	6,15
Քրէտի Ժէնէրալ		»	4,
Քրէտի Օթօմօ—Թիւրք		»	—
փոխ.	1863	Ֆր.	60
»	1865	»	65
»	1869	»	60
»	1872	»	21
»	1873	»	52
Թրամվայ		Օսմ. Լիր.	1 45

ԱԶԴԱՑԻՆ

Կարնոյ և շրջակայից Հայ ժողովրդոց գաղթականութեան առաջքն առնելու համար Հայաստանի Ռուսական զօրաց հրամանատար Լազարէֆ զօրապետին, Իսմայիլ Հագգի փաշային և Կարնոյ Ռուս կառավարչին միջև հետեւեալ հեռագրական թղթակցութիւնը տեղի ունեցած ըլլալով, Հայերէն թարգմանութիւնը Կարնոյ Գեր. Առաջնորդին հաղորդուած է 'ի հրատարակութիւն :

Կարս 31 օգոստ. իրիկուան ժամը 8 բոպէ 45

Ժէնէրալ Ադյուտանտ Լազարէֆէն առ Միւշիր Իսմայիլ փաշա

Էրզրումի զինուորական կառավարիչն ինձ հաղորդեց որ երէկ գիշեր քանի մը աւազակներ մտեր են Հայու մը բնակարան, զայն կողոպտեր են, և մէկ կին բռնաբարեր են . այսօր ևս Թուրք մը վիրաւորեր է Հայ մը, որ ընդդիմախօսեր է նորա Քրիստոնէից նկատմամբ բրած բռնաբանութեան : Սարսափահար ժողովուրդը հազարաւոր բազմութեամբ խռնուեր են Արքեպիսկոպոսին քով, յայտնելով անոր՝ տաճկաց սպառնալեաց աւելնալը և իրենց անհանդուրժելի դրութիւնը :

Առաջարկելով Դոխովսկոյին՝ ձեռք առնուլ ամեն կարելի միջոցներ մինչև մեր զօրաց Էրզրումէ մեկնելու վերջին բոպէն քաղաքին մէջ կար[illegible]ահելու և ամենուն ընչից ու անձանց [illegible]ապահովութեան համար, ես կը դիմե[illegible]ր Բարձր գերազանցութեան չկրնալով ձեր կողմանէ ևս գործադրել ամեն կերպ միջոցներ և ձեր բարոյական ազդեցութիւնը քրիստոնեայ ժողովրդոց պաշտպանութեան և անդորրութեան համար : Միւշի՛ր, ես բոլորովին հաւատացեր եմ որ դուք կրելով ձեր վրայ ժողովրդեան և զօրաց խորին յարգանքը, և Նորին Մեծութեան Սուլթանին ձեզ շնորհած ընդարձակ իրաւասութիւնը և վստահութիւնը, ձեզ համար դիւրին է գալել մահմետական ամբոխին կրից գրգռումը և քրիստոնէից մէջ կազմել լիակատար համոզում առ արդարութեան ուժը և Օսմ. պետութեան հայրախնամ հովանաւորութիւնը մասնաւորաց և հանուրին համար :

Հայոց ազգին ուղղած հրատարակութեանս մէջ դուք կը տեսնէք թէ ի՛նչ համոզմամբ և ի՛նչ լի հաւատով կը նայիմ Օսմ. հպատակութեան տակ դրուելած քրիստոնէից ապագայ վիճակին վրայ . վասն որոյ կը համարձակիմ մտածել որ Ձեր բարձր գերազանցութիւնը ուշի ուշով նկատողութեան կառնու իմ այս յայտնութիւնները և կը կարեկցի քրիստոնեայ ժողովուրդին :

Խնդրեմ ձեր կարգադրութիւնները ինձ հաղորդելու շնորհն ընէք, որ ես ալ ներկայացնեմ Նորին բարձրութեան մեծ դքսին :

* * *

Կարս սեպտ. 1 կէս օր

Ժէնէրալ Ադյուտանտ Լազարէֆէն առ Միւշիր Իսմայիլ փաշա

Երէկ՝ հեռագրով ձեզմէ խնդրեցի որ դուք միջոցներ 'ի գործ դնէք քրիստոնէից ընչից և անձանց ապահովութեան համար . այսօր ստացայ հեռագիր Հայոց ժողովրդէն որ խիստ երկիւղի մէջ է, և Օսմ. կառավարութեան պաշտօնէից վրայ հովանաւորութիւն մի չտեսներ, և թէ սաստիկ բռնութիւններ տեսնելով պատրաստ է ինքզինք ձգել մեր սահմանները :

Արդէն Ալաշկերտէն սկսեր է Փրդերու երկիւղէն Հայոց գաղթականութիւնը . անոնց օրինակին կսկսին հետեւիլ մասնաւորապէս և Խորասանի քրիստոնեայք : Միւշի՛ր, դուք գիտէք որ ես ինքս և նմանապէս Թագաւոր—կայսեր փոխարքայէն ստացածս տեղեկութեանց համեմատ աշխատեցի բոլոր իմ բարոյական ազդեցութիւնս բանեցնել Հայոց ազգն իր տեղն պահելու համար . պատուելս զիրենք վստահացնելով թէ իրենց համար ամենայն պահպանութիւն և երաշխաւորութիւնն է լիակատար հաւատք և տարապայման հնազանդութիւն ունենալ Օսմ. պաշտօնէութեան նկատմամբ :

Միւշի՛ր, ես բոլորովին համոզուած եմ թէ դուք ինձ գաղափարակից էք և անշուշտ առանձին և ազդու միջոցներ 'ի գործ կը դնէք Հայոց հասարակութեան անդորրութեան համար . սով դուք վերջ կը դնէք անոնց յուղեալ վիճակին, և կը հարկադրէք զիրենք տեղերնին նստիլ և խաղաղ իրենց աշխատանաց զբաղիլ . հարկ չէ ձեզ հաւատացնել որ իմ մէկ խօսքս՝ այն է « գաղթեցէք մեր սահմանները », ձեր բոլոր քրիստոնէաբնակ գաւառները կամայացնէ . բայց ես հոգւով և սրտով բարեացակամ լինելով Հայոց ազգին, և գիտնալով թէ մեծ բազմութեանց գաղթականութեան վրայ ի՛նչ զրկանքներ և զոհողութիւններ կը հասնին . և ունենալով հաստատ հրամաններ Նորին Բարձրութեան Մեծ Դքսէն, կը համոզեմ զձեզ պատուելի Միւշիր, այս գործին հետամուտ լինիք ամենայն եռանդով . զձեզ կոչնեն այն ժողովուրդներն, որոնք զօրաւոր և արդար իրաւանց ձեռքին տակ կը գտնեն հանդստութիւն, և ապահովեալ կը շահուին իրենց աշխատանաց պտուղներով : Ինչ որ ըրեր էք գաղթականութեան առաջն առնելու համար, խնդրեմ ինձ իմաց տայք :

* * *

Կարս սեպտ. 1 երեկոյ ժամը 2 բոպէ 15

Ժէնէրալ Ադյուտանտ Լազարէֆէն առ Ժէնէրալ Մայոռ Դոխովսկոյ

Դուք կը կարդաք այն հեռագիրը զոր

ես ձեր միջոցաւ կը գրկեմ Խամսիլ փաշային. յայտնեցէք Արքեպիսկոպոսին միջնորդութեամբ Հայոց ազգին, որ անկասկած ես նոցա անկեղծ բարեկամը լինելով բոլորովին անմտատանջ եմ իրենց ապագայի մասին. մասնաւոր հակառակութիւն մը չկրնար պատճառ լինել ընդհանրութեան 'յուզման. Օսմ. տէրութեան շահը չներեր նեղել աշխատաւոր խաղաղ Հայոց ժողովուրդն, որոնք կը հարստացնեն Օսմ. գանձն, և արհեստներու, վաճառականութեան, և երկրին հարստութեան բարգաւաճման հիմունքն են. յայտնեցէք անոնց՝ Խամսիլ փաշայի գրկածս հեռագիրներուն իմաստը և ըսէք թէ Նորին Բարձրութիւնը բանակցութիւններ ըրեր է Պօլսոյ պաշտօնատարաց հետ. ես հաւատացած եմ որ Խամսիլ փաշայի իրաւունքը և ստորադասեալ զօրքերն կը բերեն իրենց ապահովութիւն և երաշխաւորութիւն մեր թողնելիք երկիրներուն քրիստոնեայ ժողովրդոց անձանց, բայց մի և նոյն ժամանակ հարկ է որ Հայոց ազգի առաջաւորները պահանջեն ազգէն սանձուիլ, խելաբերիլ, արժանաւոր դրից մէջ մնալ, և քրիստոնէավայել պարկեշտութիւն ունենալ, բարւոքումներն Սան-Ստէֆանոյի դաշնադրութեան մէջ գրուեր են, և Պէրլինի դաշնագիրն ալ զանոնք չէ ջնջեր:

Պատճէնիս ճշդութեան համար ստորագրեմք.

Էրզրումի զինուորական կառավարիչ ժէնէրալ Մայոռ Դոխովսկոյ. Պաշտօնատար առանձին յանձնարարութեանց Պապով:

* * *

Խամսիլ փաշայէն առ զօրավար Լազարէֆ

Երկու կողմանց հպատակներու ապահովութեան հոգ տանիլ պարտաւորութիւն է նոցա պաշտօնատարներուն. այս առթիւ կը փութամ իմ շնորհակալիքս մատուցանել Ձեր գերազանցութեան, որ այսչափ հոգատար էք նոցա ապահովութեանն. առաջուանէ տեղեկութիւն առած ըլլալով այդ անկարգութեանց վրայ, ես ուղարկեցի Ֆէրիք Մուսայ փաշան իբր զինուորական, և իբր քաղաքական՝ Համի Հիւսէյին փաշան, հարկ եղած պաշտօնատարներով և ոստիկաններով. իսկ Պայազիտի համար Միւթէսէրիֆի պաշտօնով ղրկեցի Եուսուֆ փաշան, նոյնպէս պաշտօնէիւք և ոստիկաններով. Վանէն ալ զօրքերն կպատրաստուին շուտով եկել յիշեալ տեղերն հարկ եղած կարգադրութիւններն ընելու համար. ես ալ կը պատրաստուիմ անձամբ այցելու. ուստի դարձեալ կը շնորհակալեմ Ձեզ, ձեր ինձ վրայ նեցած համակրութեանը համար:

* * *

Ժէնէրալ Լազարէֆին առ Ժէնէրալ Դոխովսկոյ:

Ձեզ ալ կը յայտնեմ թէ՝ հրամայեր եմ Խորասանի և Հասան ղալայի կառավարիչներուն չթողնել ամենեւին գաղթականութիւն լինի տաճկաց երկիրներէն դէպ ի մեր սահմանները. եթէ ինքնագլուխ անցնելու լինին՝ հրաման տրուած է բռնի յետ դարձնել. իսկ եթէ հակառակ ամենայնի դարձեալ ջանան անցնիլ՝ այն ատեն պարտաւոր են ձերբակալելով յանձնել տաճկաց կառավարութեան որ տանի իրենց տեղերը:

* * *

Դարձեալ նոյնէն առ նոյն

Արտաքին գործոց նախարարը հաղորդեր է Նորին բարձրութեան մեծ դքսին, թէ պատուիրած է կ. Պօլսոյ դեսպան Լաբանօվ Րոստովսկիին, որ բանակցի Բ. Դրան հետ օգնել մեզ տաճկահայոց հպատակութեան դէմ առնելու, և յատկապէս միջոցներ 'ի գործ դնել դրուին չփոթեալ ժողովուրդը հանդարտեցնելու համար:

* * *

Տփխիսի Մշակ օրագիրն ալ հետեւեալը կը հրատարակէ սեպտ. 5 թուով.

Տեղական ռուս լրագիրներից ստացած հեռագիրները և մեր խմբագրութեան մէջ ստացած նամակները տեղեկացնում են մեզ որ գեներալ Լազարեվ մի պրոկլամացիա է ուղղել դէպի Էրզրումի հայերը, որի մէջ հանգստացնում է հայերին, համոզում է նրանց հաստատ մնալ իրանց տեղերում և չը գաղթել իրանց հայրենիքից: Այդ բաւական չէ, գեներալ Լազարեվ հայերի ապահովութեան համար նշանակել է Էրզրումի ժամանակաւոր գեներալ-կոնսուլ Պ. Կամսարականը, մի երիտասարդ Հայ զինուորական, զոր իր խելքին, ընդունակութիւններին և բարի սրտին համար ռուսաց զօրքի Էրզրում եղած կարճ միջոցում սիրեցին թէ հայերը և թիւրքերը: Կամսարական մեծ հեղինակութիւն է ստացել նահանգի ամբողջ ազգաբնակութեան մէջ, և այսուհետև, ինչպէս մեզ գրում է մեր Էրզրումի թղթակիցը, մի մաղ ընկնելու չէ հայի գլխից:

Գեներալ Լազարեվի հրատարակած պրօկլամացիան հասաւ ուրեմն իր նպատակին. հայերը հանգստացնել են և այսուհետև ոչ մինը նրանցից գաղթելու չէ իր հայրենիքից:

Այո՛, գեներալ Լազարեվի արած գործը ոչ թէ միայն համապատասխան է ռուսաց կառավարութեան Հայաստանի վերաբերութեամբ ունեցած քաղաքականութեան, բայց դա մի և նոյն ժամանակ և լաւ հայի գործ է: Նա իր պարտաւորութիւնը կատարել է որպէս ռուս գեներալ, որպէս մարդասէր և զարգացած անձն և վերջապէս որպէս ազգասէր սիրտ ունեցող հայ մարդ:

Այժմ հայերը մնալով իրանց հայրենիքում, թո՛ղ պարզանան հեռուհետէ մտցնելով իրանց շրջանը ընդհանուր մարդկային քաղաքակրթութիւնը. թո՛ղ ծանր կերպով մտածեն ապագայի համար պատրաստվելու. թո՛ղ ոչինչ աղնիւ միջոցներ չարհամարհեն մացնել քաղաքակրթութեան լոյսը իրանց շրջապատող վայրենի ցեղերի մէջ:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԱԶԳ. ՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ

Պիլէճիկի Գեր. առաջնորդին կողմէ սեպտ. 2 թուականաւ հասած գրութեամբ՝ վիճակին Թեմերէն Մուրատ-Չայ և Զալկարայի ազգային վարժարանաց համար երկու դասատու կը խնդրուի հմուտ կրօնագիտութեան՝ եկեղեցական երգեցողութեան, Հայերէնի և Տաճկերէնի:

Փափաքող անձինք կը հրաւիրուին հոկտեմբեր 6ի ուրբաթ օրը ժամը 6ին 'ի Ղալաթիա, ազգային Մատենադարն:

22 սեպտ. 1878 (կնիք)

ԻՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՏԱՆ ԴԻՇԵՐՕԹԻԿ

Դպրոցիս խնամակալութիւնը պատիւ անձին կը համարի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ՝ տեսչութեան հրատարակած ուսմանց ծրագրին համեմատ՝ վարժարանիս Նախակրթարանին և ուսումնարանին աշակերտելեաց արձանագրութիւնք արդէն բացուեցան 'ի Բանկալթի Մեծ փողոց թիւ 91:

Դպրոցական ընթացքը պիտի ըսկըսի առաջիկայ հոկտեմբեր 2ին:

Գաւառաբնակ ընտանեաց համար տեսչութիւնը պատրաստ է հարկ եղած դիւրութիւններն ընծայել:

Ի դիմաց խնամակալութեան

սեպտ. 10 Տեսուչ

Թովմաս Թէրզեան

ՕՐԱՑՈՅՑ

1879 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Ցօրինեալ յԵրեմիա քահանայէ Խասգիւղի

Որ ամենայն գրավաճառաց կրպակ վաճառի: Գին 2 դահեկան:

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐՔԻ

Վիէննա մէքթէպինտէ տիփլօմա ալմըշ վէ պունտա սէնէլէրտէն պէրու կէրէք Եվրօբա վէ կէրէք Թիւրքիա խասթախանէլէրինտէ քեսպը չէօհրէթ էյլէմիշ օլան Տօքթէօր Մարքի պու տէֆա Պէշիկթաշ վաբօր իսկէլէսի քարշըսընտա 90 նումերօլու Մաճար էճզախանէսինտէ բազար կիւնլէր նաէն մաաա հէր կիւն սաաթ իւչտէն ալթըյա քատար կէլէն ֆաքիր խասթալէրի խայրէթ պաքաճագը կիպի, սայըր վագըթլար տախի քէնտի խանէսինտէ խասթէկեան իչիւն վիզիթա գապուլ իտէճէք տիր:

Միւմայիլէյհ Տօքթէօր էպէյիք վէ ճէրահըլըքտա մէհարէթը ֆէվգէլատէ սի օլուպ ումում խասթալըքլարա վէ Ֆրէնկի վէ պուռնատան քալմա էլլէրէ վէ կէօզ վէ գուլաք վէ տէրի խասթալըքլարընը վէ բահիմ ուֆունէթի, վէ սինիր զայիֆլիյի իլէ պէլ սօվուգլուղունու տախի քէնտի իճատ իթմիշ օլտուղու պիր նէվ ալաթլէ օն տէֆաա էյի իտէճէյինի իլան իտէր:

Տէֆա սաաթ 7տէն 9ա քատար թապիպի միւմայիլէյհին Ղալաթատա Գարաքէօյտէ Թրամվայ սթասիօնու քարշըսընտա Մ. Նիքօլաքի Մալուսի էճզախանէսինտէ պուլունաճագը իլան օլունուր:

ՏՕՔԹՕՐ Կ. ՃԻՈՒԱՀԵԱՆ

Պու տէֆա Պէշիքթաշտա վաբօր իսկէլէսինտէն ճատտէյէ չըքար իքէն քարշըսընտաքի 90 նումերօլու Մաճար էճզախանէսինտէ բազար իրթէսի վէ փէրշէմպէ կիւնլէրի սաաթ եէտիտէն տօքուզա քատար հէր նէվի հիլլէթլէրէ վէ խուսուսի իլէ Ֆրէնկի վէ պէլ սօվուքլուղու պաքաճաք տըր՝ ֆուգարէլէրէ մէճճանէն օլարաք:

22

ԻԼԱՆ

Նիզամիյէ նանը ագիզ խտարէսի իչուն Տարը Շուրասա մահֆուզ նումունէսի վէչհ իլէ միւպայեա օլունաճաք իկիրմի պին չուվալ իւչիւնճիւ նումէրօ խաթանպօլ տաքիքինին թարիխի քարարտան իթիպարէն նէվմիյէ պինէր չուվալը միւթէահիտին տէկիրմէնի իսկէլէսինտէ մավունայա թէսլիմ իլէ իկիրմի կիւնտէ արքասը ալընմաք վէ մավունայա թէսլիմ օլընաճայա քատար վուգու պուլաճաք քեաֆֆէի մէսարիֆի միւթէահհիտէ այիտ օլմաք մավունա իւճրէթի իլէ մավունատան իխրաճիյէսի նիզամիյէ խազինէսինէ այիտ պուլունմաք վէ էսմանը Օսմանլը լիրասը եիւզ ղըրշ հիսապը իլէ մաքպուզ սէնէտինին վիրուտ իլէ մուամէլէսինին խիթամընտա հէման նիզամիյէ խազինէսինտէն վէրիլմէք շարթըլար իլէ պէհէր չուվալը եանի ալթմըշ քըյէսի տօքսան ալթը պուչուք ղըրշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ թըշրինի էվվէլ րումինին իքինճի բազար իրթէսի կիւնիւ քարարը գաթիյի վէրիլէճէքինտէն, իթաալըա թալիպ օլանլարըն նէվմի մէզքիւրտէ սաաթ նէտիտէ Տարը Շուրայի աաքէրիյէ կէլմէլէրի:

25 իլուլ 1878

Պապը Սէրասքէրի

Գալէվրախանէ իչուն միւպայեա օլունաճաք էլլի պին չիֆթ մաքթուշուրըք վէրիլէճէք նումունէսինէ թաթպիքէն մէմուրլէրի նէզարէթի թահթընտա օլարաք միւթէահհիտին մահալը մախսուսընտա քաթի իտիլէրէք ալըզ վէ քապուլ իտիլմէք վէ թուղլը քուրու էօքիւզ կէօնիւնտէն օլմաք վէ հէման թէսլիմ օլընմաք վէ մաքպուզ սէնէտինին վիրուտ իլէ մուամէլէսինին խիթամընտա նըսֆը հէման վէ նըսֆը տիկէրի օթուզ պիր կիւն միրուրինտէ սիմ մէճիտիյէ իկիրմի ղըրշ հիսապ իլէ վէրիլմէք շարթը իլէ պէհէր չիֆթի տէօրթ ղըրշ օթուզ պէշ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլուլ րումինին իկիրմի սէքիզինճի փէնչշէնպիհ կիւնիւ քարարը գաթիյի վէրիլէճէյինտէն, իթաալըա թալիպ օլանլարըն նէվմի մէզքիւրտէ սաաթ նէտիտէ Տարը Շուրայի աաքէրիյէ կէլմէլէրի:

25 իլուլ 1878

Պապը Սէրասքէրի

Նիզամիյէ սարաճխանէ անպարը իչուն Տարը Շուրասա մահֆուզ նումունէսի վէչհ իլէ միւպայեա օլունաճաք պին ատէտ Գարահիսար քէչիսինին նըսֆը հէման վէ նըսֆը տիկէրի պիր մահ խիթամընտա քատար թէսլիմ օլընմաք վէ մաքպուզ սէնէտինին վիրուտ իլէ մուամէլէսինին խիթամընտա սիմ մէճիտիյէ իկիրմի ղըրշ հիսապ իլէ հէման նիզամիյէ խազինէսինտէն վէրիլմէք շարթը իլէ պէհէր ատէտի իկիրմի իքի ղըրշ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ թըշրինի էվվէլ րումինին իքինճի բազար իրթէսի կիւնիւ քարարը գաթիյի վէրիլէճէյինտէն, իթաալըա թալիպ օլանլարըն նէվմի մէզքիւրտէ սաաթ նէտիտէ Տարը Շուրայի աաքէրիյէ կէլմէլէրի:

25 իլուլ 1878

Պապը Սէրասքէրի

Նիզամիյէ նանը ագիզ խտարէսի իչուն մահֆուզ նումունէսի վէչհ իլէ միւպայեա օլունաճաք օթուզ պին քիլէ եումուշաք խըրդայիլ պուղտայընըն պէհէր քիլէսի էլլի եէտի լիպրա կէլմէք վէ էկէր պիր լիպրա նօքսան կէլիր իսէ պուղտայ իլէ էլլի եէտի լիպրայա տօլտըրըլմաք վէ էլլի ալթը լիպրատան նօքսան կէլիր իսէ գապուլ օլընմամաք վէ թարիխի քարարընտան իթիպարէն էլլի կիւն զարֆընտա մէզքիւր տէկիրմէնլէրի իսկէլէսինտէ թէսլիմ օլընարաք օն կիւնտէ արքասը ալընմաք վէ թէսլիմինէ քատար քեաֆֆէի մէսարիֆի նաքլիյէսի իլէ րէսմի կէօմրիւկի միւթէահիտէ այիտ օլմաք վէ մաքպուզ սէնէտլէրինին վիրուտ իլէ մուամէլէսինին խիթամընտա աքչէսի եիւզլիւք ալթըն եիւզ իւչ ղըրշ օլարաք հէման նիզամիյէ խազինէսինտէն վէրիլմէք շարթը իլէ պէհէր քիլէսի իւչ ղըրշ օթուզ փարայա օլարաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլուլ րումինին իկիրմի սէքիզինճի փէնչշէնպիհ կիւնիւ քարարը գաթիյի վէրիլէճէյինտէն, իթաալըա թալիպ օլանլարըն նէվմի մէզքիւրտէ սաաթ նէտիտէ Տարը Շուրայի աաքէրիյէ կէլմէլէրի:

24 իլուլ 1878

Պապը Սէրասքէրի

Նիզամիյէ էրզաք անպարընա մահֆուզ նումունէսի վէչհ իլէ միւպայեա օլունաճաք օն պին քըյէ Րէթիմօ սապօնը պիր հաֆթա խիթամընտա քատար թէսլիմ օլունմաք վէ թէսլիմինէ քատար վուգու պուլաճաք մէսարիֆը նաքլիյէսի իլէ րէսմի կէօմրիւկի միւթէահհիտէ այիտ պուլունմաք վէ մաքպուզ սէնէտլէրինին վիրուտ իլէ մուամէլէսինին խիթամընտա աքչէսի եիւզլիւք քայիմէ եիւզ ղըրշ օլարաք հէման նիզամիյէ խազինէսինտէն վէրիլմէք շարթը իլէ պէհէր քըյէսի օն իւչ պուչուք ղըրշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլուլ րումինին իկիրմի սէքիզինճի փէնչշէնպիհ կիւնիւ քարարը գաթիյի վէրիլէճէյինտէն, իթաալըա թալիպ օլանլարըն նէվմի մէզքիւրտէ սաաթ նէտիտէ Տարը Շուրայի աաքէրիյէ կէլմէլէրի:

12 իլուլ 1878

Պապը Սէրասքէրի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ԳՐԵՑ

Մ.

Այն փոքրիկ երկասիրութիւնը, որ եղբայրական սիրոյ ձօն մ'է, կը պարունակէ գողտրիկ խորհրդածութիւններ, որ պատիւ կը բերեն երիտասարդ հեղինակին։

Կեդրոնատեղին է Արապեան Պաղտասար աղայի գրատունը Մերճան գ'ողոց. և կը գտնուի նաև բոլոր գրավաճառաց քով։ Գին մէկ հինգնոց թղթադրամ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՆ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ

Ի պէտս ուսումնական վարժարանաց

յԵրուսաղէմ
ի տպարանի Սրբոց Յակոբեանց

Ամէն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի, Գին 7 ղրշ։

ՕՐԱՑՈՅՑ
ԵՒ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՕԴՈՑ
1879 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Ցուցնելով 'ի մաթեմատիկական ատենէն Ս. Յակոբեանց
ԵՒ
Տպագրեալ 'ի վանս Սրբոց Յակոբեանց յԵրուսաղէմ

Ամէն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի։ Գին 100 փարա։

ՆԱԽԱՇԱՒԻՂ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ

Աշխատասիրութեամբ Յակոբ Յ. Մկրեան

Ի տեղ հանդուցեալ բարեկիշատակ սիրելի որդւոյս հեղինակած յիշեալ պատկերազարդ գրքոյկն' որ մասնաւորապէս վարժարանաց համար յօրինուած է, ասկէց առաջ ուժ ղրշ պղնձ դրամի գնով կը ծախուէր թէպէտ, բայց մետաղեայ դրամոց օր ըստ օրէ բարձրանալը նկատելով այսուհետև մէկ 10նոց թղթադրամի վաճառել որոշուած է 'ի դիւրութիւն գնողաց։

Կեդրոնատեղին է գրավաճառ Պաղտասար աղա Արապեանի գրատունը 'ի Մերճան չարշը' Ուրիշ Հայ գրավաճառաց քով ալ կը գտնուի։

Ազգային վարժարանաց համար սովորական գնէն զեղչ կըլլայ։

Յովհ. տոհ. Մկրեան

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՐԶԵՒԿՐԿՆԱԿ — ՏՈՄԱՐ

Որ պարունակէ

Փոխանակագրի, Հաշուեցուցի, Բեռնագրի, Վարձագրի, Հաշուընթացի և այլոց ձևեր և օրինակներ

Ի ՊԷՏՍ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ

Ի Ն. Տէր-Ղևոնդեանէ

Տպագրեալ արդեամբք և ծախիւք Պրն. Տիգրան Էֆէնտի Գարակէօզեանի

Կեդրոնատեղին է Պօլիս Մերճան չարշը թիւ 33 Արապեան Պաղտասար աղայի գրատունը. Բերայ Մ. Վայսի գրատունը, և ուրիշ Հայ գրավաճառաց քով։

Գին կազմեալ օրինակին երեք քառորդ մէճիտ։

ՇԱՀԷՆՆ 'Ի ՍԻՊԻՐ
ԿԱՄ ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՅ

Գրեց Ս. Տէր Սարգսեանց

Կը ծախուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով։ Գին 2 1/2 ֆրանգ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԿԵՍԱՐԱՑ

Թարգմանեց Ն. Մ. Ս.

Այն պատմութեան երկրորդ և վերջին հատորն ալ իմմիրի Ցէտէեան գրոց տպարանէն 'ի լոյս ընծայուելով կը ծախուի Լէնի Ճամի Զկլինտոյէ [illegible] թիւ 2 Յ. Ղուկասեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 4 ֆրանք 25 սանթիմ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1878 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 19 ԵՐԵՔԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
12 15	Ենիմահալլէէն Մէզարբ. Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Ենիգէօյ, Ս.Թէնիա, Էմիրկ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	34
12 45	Ռ. և Ա. Գավաքէն Ենիմ. Մէզար. Պէօյիւքտ. Թար. Ենիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	32
1 45	Ենիմահ. Մէզարբ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիգէօյ. ՍԹէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	18
2 30	Ենիմ. Մէզարբ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Ենիք. Էմիրկ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	33
3 15	Ենիմահալլէէն Մէզարբ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Ենիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. (Ուրբաթ օրերը 3 1/2ին, Պէյլէր):	20
4 30	Ենիմ. Մէզարբ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Էմիրկ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ։	34
5 30	Ենիմահ. Մէզար, Պէօյիւքտ. Թարբ. Ենիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնավ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկ.	25
6 15	Ենիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ, Ենիգէօյ, Էմիրկ. Գանլըճա, Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Արնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իսկիւտար։	2
8 15	Ռ. և Ա. Գավաքէն Ենիմահ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապիա, Պէյքօզ, Ենիք. Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	33
10 15	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Ենիգէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնավ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

Արնաւուտ գեղէն

Ժամ		Թիւ
12 15	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	1
12 45	Պէպէքէն Արնաւուտ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.	22
1 15	Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	25
1 45	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	1
2 15	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։ Գապաթաշ։	22
2 45	Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթ։	25
3 15	Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	1
3 45	Արնավ. Գուրուչ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Գապաթաշ։ (Բացի ուրբաթէ)։	32
10	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ։	25
10 45	» » »	2

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
12 30	Պէյքօզ, Բաշաբ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ.	21
12 30	Արնավ. Վանիքէօյ, Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապ։	2
1	Պէօյիւքտ. Քիրէճ. Թար. Պէյքօզ, Բաշբ. Ռ. փ. մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.	19
2 15	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշաբ. Գանլ Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք Չէնկ Պէյլ. Գուզկ.	17
4 15	Ռ. և Ա. Գավաքէն Մէզարբ. Պէյքօզ, Ռ. Պաhճէ, Ռ. փ. մահ. ՍԹէն. Գանլ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Վանիք. Պէյլ. Սիրքէճի. (Բացի ուրբաթէ)։	21
4 30	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշաբահ. Ռ. փաշա մահալլէսի, Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապ.	19
9	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշաբ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իսկ. (Ուրբաթ օրերը Ռ փ. մահ.)	20
9 45	Վանիքէօյէն ուղղակի կամուրջ։ (Բացի ուրբաթէ)։	1

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ		Թիւ
2	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար, Գանլըճա, Էմիր. Ենիք. Թար. Պէօյիւքտ. Մէզ. Ենիմ. Ռ. և Ա. Գավաք։ (Ուրբաթ օրերը Գավաք չպիտի երթայ)։	21
1 30	Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկէն, Ենիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւք. Ենիմահ։	2
3	Պէշիկթ. Օրթաք. Արնավ. Ռ. Հիսար. Պոյաճ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ.	19
3 45	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թար. Պէօյիւք. Ենիմ։	25
5	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Մէզարբ. Ռ. և Ա. Գավաք։	33
6 30	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Ենիք Թար. Պէօյիք։	20
8	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպուրնու։	22
9 30	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. ՍԹէն. Ենիք. Թար. Պէօյիք. Մէզ. Ենիմ.	32
10 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Ենիք. Թարբ. Պէօյիւք Մէզար. Ենիմահ։	18
10 40	Պէշիկ, Օրթաք Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. ՍԹէն Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարբ. Ենիմ.	17
11 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Էմիրկ. Ենիգէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէզարբ. Ենիմահալլէ։	33

Արնաւուտ գեղ

Ժամ		Թիւ
1	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ։	1
1 30	» »	22
2	» »	25
2 30	» »	1
3	» » (Բացի ուրբաթէ)։	32
9 15	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	25
10	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ.	2
11 5	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	25
11 35	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	2
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ. Պէպէք։	22

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2 30	Իսկ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաբ. Պէյքօզ, Պէօյիւքտ. Ենիմահ. (Ուրբաթ օրերը Ռ փ. մահ.)	34
9	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. (Բացի ուրբաթէ)։	1
9 30	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաբ. Պէյքօզ, Պէօյիք. Մէզ. Ռ և Ա Գավաքներ։	19
10 էն	ետքը Սիրքէճիէն Պէյլէր. Վանիք. Պէպէք Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Գանլ. ՍԹէն. Ռ. փաշա մահ. Բաշ. Պէյքօզ. (Բացի ուրբաթէ)։	21
10 15	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Վանիք. Չէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. փաշա մահ. Բաշ. Պէյքօզ, Թար. Քիրէճբ. Պէօյիւք.	34
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաբ. Պէյքօզ, Պէօյիւքտէրէ։	20
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնավ։	1

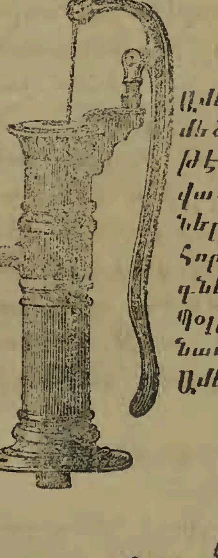

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի ջրհաններ մեծ և փոքր, երկաթէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրհորներու և թէ խորունկ հորերու համար աժան գներով կը ծախուի, Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

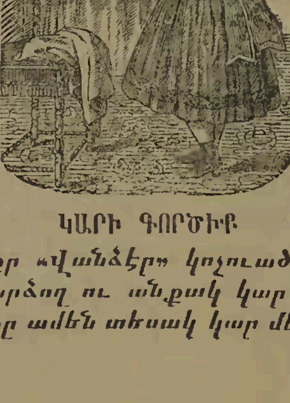

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «Վանձէր» կոչուած ձեռքով դարձող ու անքակ կար կարող գործիքը ամեն տեսակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն ալ աժան է, երաշխաւորութեամբ կը տրուի, աւրուածները կը շտկուի ու կարել չգիտցողին դաս կը տրուի. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՓ

Ցայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը գրեթէ շարունակ փորի ցաւ. փորհարութիւն, ստամոքսի անհանգստութիւն, անքուն գիշեր, ջղային գրգռութիւն, ևայլն կունենան, մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն ալ աւելի կը սաստկանան ամառուան տաք եղանակին։ Սութինկ Շիրօբը վերոյիշեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բժշկէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ յաւրախութիւն մեծ իւր ծնողաց։ Գործածողները շատ գոհ են։ Ուզողը կրնայ փորձել. գինն աժան է. նորածին երախայէն կաթիլով կը տրուի, վեց ամսուէն վեր եղողին օրը երեք անգամ դրգալ. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Այս լրագիրս շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիս խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնականները։

ԻԶՄԻՐ. Սահակեան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորոմ էֆ. Լուսինեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահակեան աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Յէսլեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր [illegible]
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ [illegible] Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՑՕՔՇԱՆ. Ցերհատ աղա Ս Ցէրհատեան
ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Բաղրատունի։
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. [illegible]
Ուրիշ քաղաքներէ [illegible] տեղերէն [illegible] թղթակցիր։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ԴԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ